

Beleidskader GOW30 in Bloemendaal

1 Inleiding

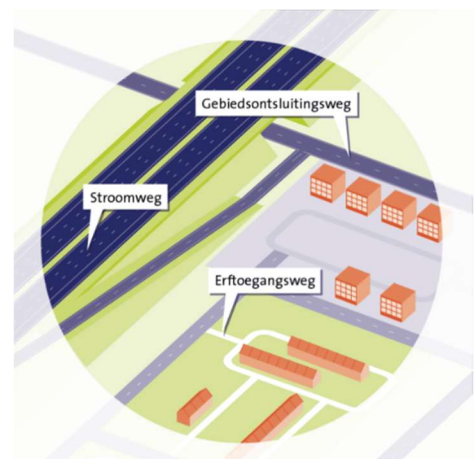
Op 7 november 2024 is in de raadsvergadering een motie aangenomen om binnen de gemeente Bloemendaal te onderzoeken welke wegen geschikt zijn voor GOW30 (gebiedsontsluitingsweg met maximumsnelheid van 30 km/uur). In de motie wordt de toenemende vraag van inwoners naar veiligere wegen, het niet werken van de adviessnelheid 30 en ook de landelijke trend naar 30 binnen de kom als aanleiding gegeven voor de motie. Daarnaast is er in december 2024 ook een motie aangenomen, genaamd 'meer veiligheid voor fietsers en voetgangers'. Beide moties zijn gebaseerd op het feit dat de verkeersveiligheid in het geding is binnen de gemeente; waarbij het verlagen van de snelheid (door middel van de weginrichting) als een middel gebruikt dient te worden om dit te bereiken.

Het Duurzaam Veilig principe

Nederlandse wegen worden sinds begin deze eeuw ingericht volgens het Duurzaam Veilig principe met als doel de verkeersveiligheid, juist voor kwetsbare verkeersdeelnemers (fietsers, voetgangers) te garanderen. Binnen dit principe worden wegen onderverdeeld in drie verschillende typen, wegcategorieën genoemd. Deze hebben elk hun eigen inrichtingskenmerken. Uitgangspunt hierbij is herkenbaarheid en voorspelbaarheid. Zo weet een weggebruiker (vaak onbewust) op wat voor type weg hij zich bevindt en welk verkeersgedrag verwacht wordt.

De driedeling in Duurzaam Veilig

Binnen Duurzaam Veilig wordt onderscheid gemaakt tussen stroomwegen (alleen buiten de bebouwde kom), gebiedsontsluitingswegen (GOW's) en erftoegangswegen (ETW's). Op stroomwegen en gebiedsontsluitingswegen is de verkeersfunctie het belangrijkste. Hier ligt de snelheid relatief hoog, wordt verkeer van elkaar gescheiden door bijvoorbeeld een (midden)berm en vrijliggende fietspaden. Deze wegen worden gebruikt om grote afstanden te overbruggen. Denk hierbij aan de snelwegen of provinciale wegen. Naarmate je dichterbij je bestemming komt, wordt het wegennet dichter, neemt de diversiteit in verkeersdeelnemers toe en kruisen steeds meer wegen elkaar. De vaak smallere zijstraten die uitkomen op deze wegen met verkeersfunctie, noemen we erftoegangswegen. Deze straten brengen je naar je bestemming zoals winkels, woningen of school. Dit zijn plekken waar je 'verblijft', waar

Figuur 1 Visualisatie wegcategorie (bron: SWOV)

je reis begint of eindigt. Daarom zijn op deze straten vaak parkeerplaatsen voor auto's, laad- en losplekken voor vrachtverkeer en fietsenstallingen aanwezig. De maximumsnelheid ligt hier vanzelfsprekend laag (30 km/h), op deze wegen komt namelijk al het verkeer samen en is vaak veel levendigheid te vinden. In figuur 1 is de samenhang tussen de verschillende wegtyperingen weergegeven.

De grijze weg

De praktijk leert dat sommige wegen niet exact binnen de categorieën vallen. Deze worden ook wel de grijze wegen benoemd. Dit zijn wegen die van oudsher een verkeersfunctie hebben, maar door de groei binnen de bebouwde kom opgeslokt zijn. Een voorbeeld hiervan zijn de Dorpstraversen; doorgaande wegen die dwars door dorpskernen lopen en oorspronkelijk bedoeld waren voor lokale en regionale bereikbaarheid. Door de toegenomen bebouwing, verkeersdrukke en veranderde mobiliteitsbehoeften zijn deze wegen steeds meer gaan functioneren als verblijfsgebied in plaats van alleen als verkeersader.

In de afgelopen jaren gaan steeds meer stemmen op om op meer wegen binnen de bebouwde kom de snelheid terug te brengen naar 30 km/h. Niet alleen moet dit bijdragen aan het verbeteren van de verkeersveiligheid; het kan ook een enorme impuls geven aan de leefbaarheid. In 2021 is daarom door CROW¹, in opdracht van het Ministerie van IenW, een afwegingskader 30 km/h gemaakt. Dit afwegingskader moet gemeenten helpen om te bepalen op welke wegen het wenselijk is om de snelheidslimiet te verlagen naar 30 km/h en op welke wegen een limiet van 50 km/h veilig mogelijk is. In deze publicatie is ook een nieuwe wegcategorie geïntroduceerd: de GOW30. Voor gemeente Bloemendaal is dit één van de aanleidingen om de huidige wegcategorisering opnieuw tegen het licht te houden.

2 Introductie GOW30 in Nederland

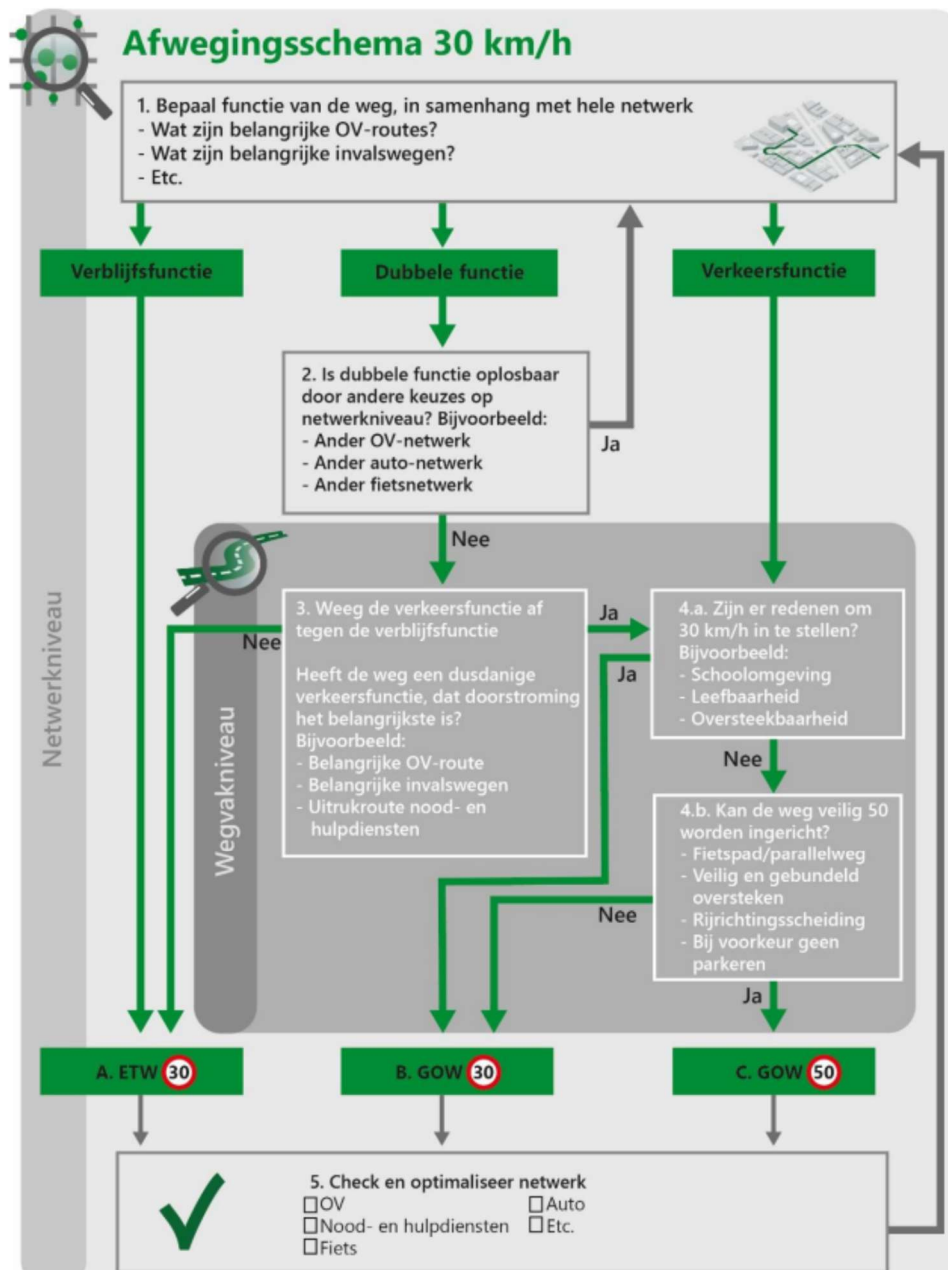
De wegcategorisering uit Duurzaam Veilig maakt duidelijk onderscheid tussen wegen met een verkeersfunctie en wegen met een verblijfsfunctie. In de praktijk zijn er veel wegen waarop beide functies voorkomen en die daarmee niet passen in de scherp afgebakende categorieën van Duurzaam Veilig. Dit zijn de zogenoemde 'grijze' wegen. Dit zijn vaak wegen die door ruimtegebrek niet optimaal kunnen worden ingericht voor de verkeersfunctie (gebiedsontsluitingsweg 50 km/h, GOW50). Dit kan verkeersveiligheidsrisico's met zich meebrengen. Fietzers zijn dan bijvoorbeeld niet fysiek afgeschermd van hardrijdend autoverkeer. Het inrichten tot verblijfsgebied (erftoegangsweg 30 km/h, ETW30) is vaak niet mogelijk, vanwege het belang van een weg voor de verkeersafwikkeling in een gebied, zoals voor lijnbussen of hulpdiensten.

Afwegingsschema 30 km/h

In het in 2021 door CROW opgestelde Afwegingskader 30 km/h (figuur 2) is een nieuw wegtype geïntroduceerd: de GOW30. Dit is een wegtype waarbij de verkeersfunctie belangrijk is, maar waarop 50 km/h (vanwege de omgevingsfactoren) niet wenselijk of (vanwege bijvoorbeeld het ontbreken van vrijliggende fietspaden) niet veilig is. De functie van de weg is weliswaar GOW, maar de maximumsnelheid is 30 km/h. Op dit soort wegen is een voorspelbare, gestage doorstroming (ook voor OV en nood- en hulpdiensten) belangrijk, maar wel met aangepaste

¹ CROW is een nationale organisatie die kennis ontwikkelt voor de inrichting van infrastructuur, verkeer en openbare ruimte. CROW stelt richtlijnen en standaarden op die door overheden en bedrijven worden gebruikt bij het ontwerpen, aanleggen en onderhouden van wegen, fietspaden, en andere voorzieningen.

snelheid (30 km/h). De inrichting moet herkenbaar en geloofwaardig zijn, zodat duidelijk is dat je je niet in een erftoegangsweg (ETW30) bevindt, terwijl je wel met een aangepaste snelheid moet rijden.

Figuur 2 Afwegingskader GOW30

Voorlopige inrichtingskenmerken GOW30

Inmiddels zijn door CROW ook voorlopige inrichtingskenmerken opgesteld voor de GOW30. Dit nieuwe wegtype heeft eigen kenmerken, die duidelijk afwijken van de bestaande GOW50 en ETW30. Het toepassen van het Afwegingskader 30 km/h en het toepassen van de voorlopige inrichtingskenmerken op GOW30's draagt bij aan de herkenbaarheid van de

verschillende wegtypen door gebruikers. In figuur 3 zijn de basiskenmerken van de GOW30 weergegeven.

Figuur 3 Basiskenmerken GOW30

Kenmerken GOW30

- Op een GOW30 heeft verkeer voorrang ten opzichte van (ETW30) zijstraten;
- Het gebruik van een GOW30 is intensiever en verkeersafwikkeling beter dan op een ETW30; er wordt terughoudend omgegaan met het toepassen van fysieke snelheidsremmers;
- Vanwege genoemd intensiever gebruik zijn fietsvoorzieningen aanwezig;
- Oversteken gebeurt op kruispunten en op geconcentreerde oversteeklocaties;
- Inrichting en materiaalgebruik dragen bij aan de geloofwaardigheid van de snelheidslimiet van 30 km/h.

Handhaving en GOW30

Handhaving is een belangrijk aspect om de gewenste snelheid op een weg af te dwingen en daarmee de verkeersveiligheid te waarborgen. Sinds 2024 is het mogelijk dat ook op wegen met een snelheidslimiet van 30 km/h kan worden gehandhaafd. Handhaving vindt alleen plaats op goed ingerichte wegen, waarbij de snelheidslimiet van 30 km/h past bij de inrichting. Flexflitsers, mobiele snelheidscontroleapparaten, mogen hierbij worden ingezet, maar uitsluitend op GOW30-wegen en niet op ETW30-wegen. De gemeente kan een aanvraag doen voor de handhaving van snelheid, maar uiteindelijk voert de politie het uit in opdracht van het Openbare Ministerie.

Geluid en GOW30

Naast het bevorderen van de verkeersveiligheid, heeft het toepassen van GOW30 ook effect op de leefbaarheid van de omgeving. Zo gaat het verlagen van de snelheid gepaard met een vermindering van het geluid.

De lagere snelheid zorgt voor een vermindering van het motorgeluid en het bandengeluid. Volgens een onderzoek van Antea Group, is de winst ongeveer 3 dB. Vanwege de logaritmische schaal van decibel, betekent dit een halvering van de waargenomen geluidsintensiteit. Een aandachtspunt is dat klinker verharding met 30 km/uur evenveel geluid produceert als asfalt met 50 km/uur.

3 De Bloemendaalse principes voor de wegcategorisering

Op basis van objectieve gegevens over het gebruik van de weg, de positie in het wegennet en gesprekken met ambtenaren is een nieuwe wegcategorisering voor Bloemendaal opgesteld. Hierbij zijn de volgende Bloemendaalse principes gebruikt.

1. Fietzers op de rijbaan? 30!
2. OV gaat zoveel mogelijk over GOW's
3. Eens 30, altijd 30
4. In winkel-kernen en bij scholen: altijd maximaal 30 km/h
5. Overgangen wegcategorieën op logische plekken
6. Veel gebruikte uitrukroutes van hulpdiensten gaan over GOW's

1. Fietzers op de rijbaan? 30!

De menging van verkeersstromen op 50 wegen gaat gepaard met verkeersveiligheidsrisico's. Wanneer fietsers en motorvoertuigen niet fysiek gescheiden zijn, gaat de snelheid terug naar 30 óf worden er vrijliggende fietspaden aangebracht.

2. OV gaat zoveel mogelijk over GOW's

Alle bussen maken zoveel mogelijk gebruik van GOW's. Enkel ontsluitende buslijnen met een lage uurfrequentie rijden op korte stukken over erftoegangswegen. De buurtbus rijdt wel over ETW's.

3. Eens 30, altijd 30

Wegen waar momenteel een maximumsnelheid van 30 km/h geldt, worden nooit aangewezen als GOW50.

4. In winkel-kernen en bij scholen: altijd maximaal 30 km/h

De wegen binnen een kern van een dorp, behalve provinciale wegen, hebben altijd een maximumsnelheid van 30 km/h

5. Overgangen wegcategorieën op logische plekken

Overgangen tussen verschillende wegcategorieën vinden altijd plaats op logische plekken, bijvoorbeeld rondom kruispunten (en dus niet halverwege een wegvak).

6. Veel gebruikte uitrukroutes van hulpdiensten gaan over GOW's

Hulpdiensten zijn gebaat bij het snel bereiken van een calamiteit. De meest gebruikte uitrukroutes van de hulpdiensten gaan daarom niet over ETW's, maar altijd over GOW's; vaak over GOW50's, soms over GOW30's.

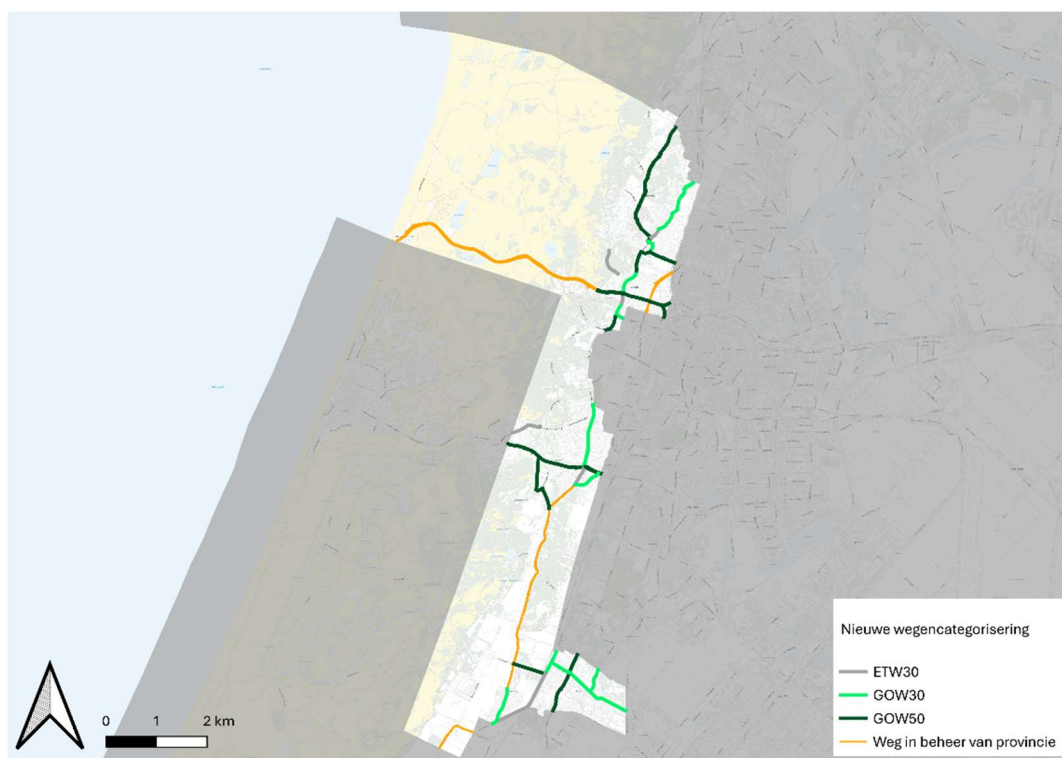
Aan de hand van het Afwegingskader 30 km/h en de zes Bloemendaalse principes is het wegennet van de gemeente beschouwd. Hierbij zijn alleen de wegen met een aangewezen verkeersfunctie meegenomen. Voor nagenoeg alle wegen is een oordeel te vellen op basis van de uitgewerkte principes. Voor enkele wegen geldt dat maatwerk nodig is om tot de categorisering te komen.

De nieuwe wegcategorisering schetst het gewenste toekomstbeeld en is leidend voor alle (her)inrichtingsprojecten voor de komende jaren in Bloemendaal.

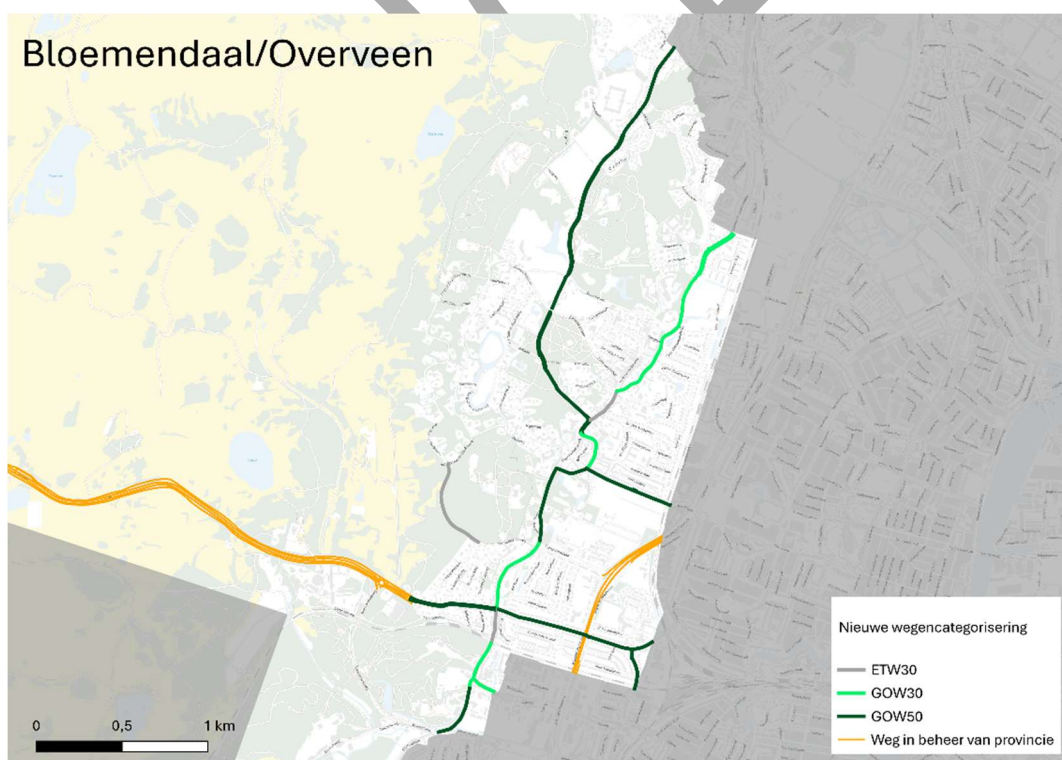
Hoe iedere weg wordt ingericht, is in deze beleidsregel niet verder uitgewerkt. Dit is maatwerk en afhankelijk van het gebruik, de beschikbare ruimte en verschillende ruimteclaims in iedere weg. Het vervolg van deze beleidsregel is een uitvoeringsprogramma; waar de huidige beheers- en onderhoudsopgave gekoppeld worden aan de herinrichting van de weg.

4 Nieuwe wegcategorisering in Bloemendaal

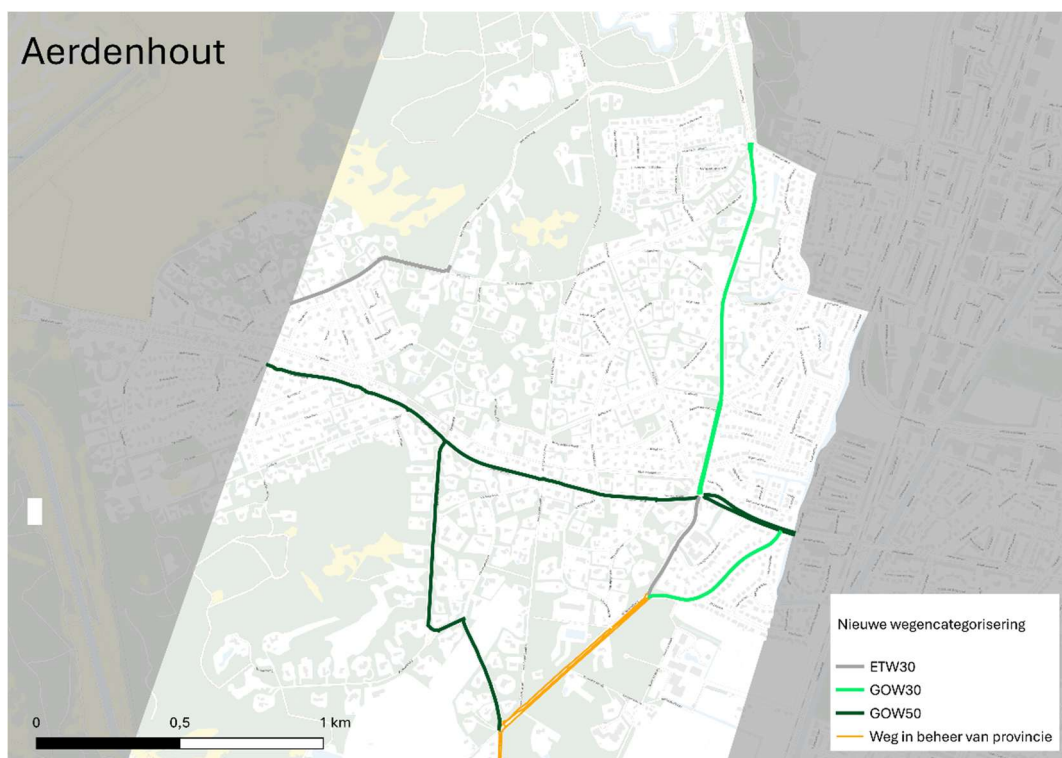
In figuur 4.1 is de volledige wegcategorisering voor de gemeente weergegeven gebaseerd op de Bloemendaalse Principes uit hoofdstuk 3. Daarna is voor elk deelgebied een kleinere kaart weergegeven. De inhoud is identiek. Van alle wegen die in de huidige situatie (ook) een verkeersfunctie hebben, is weergegeven wat de nieuwe wegcategorie wordt. Voor het overzicht zijn de wegen in het beheer van de provincie weergegeven; hier verandert de categorisering niet. Ook zijn er enkele erftoegangswegen weergegeven, dit zijn of nieuwe ETW's, of ETW's die de kaart leesbaarder maken (zoals een deel Bloemendaalseweg in Overveen). Alle wegen binnen de bebouwde kom en in beheer van de gemeente, die niet zijn ingetekend, zijn en blijven ETW30.

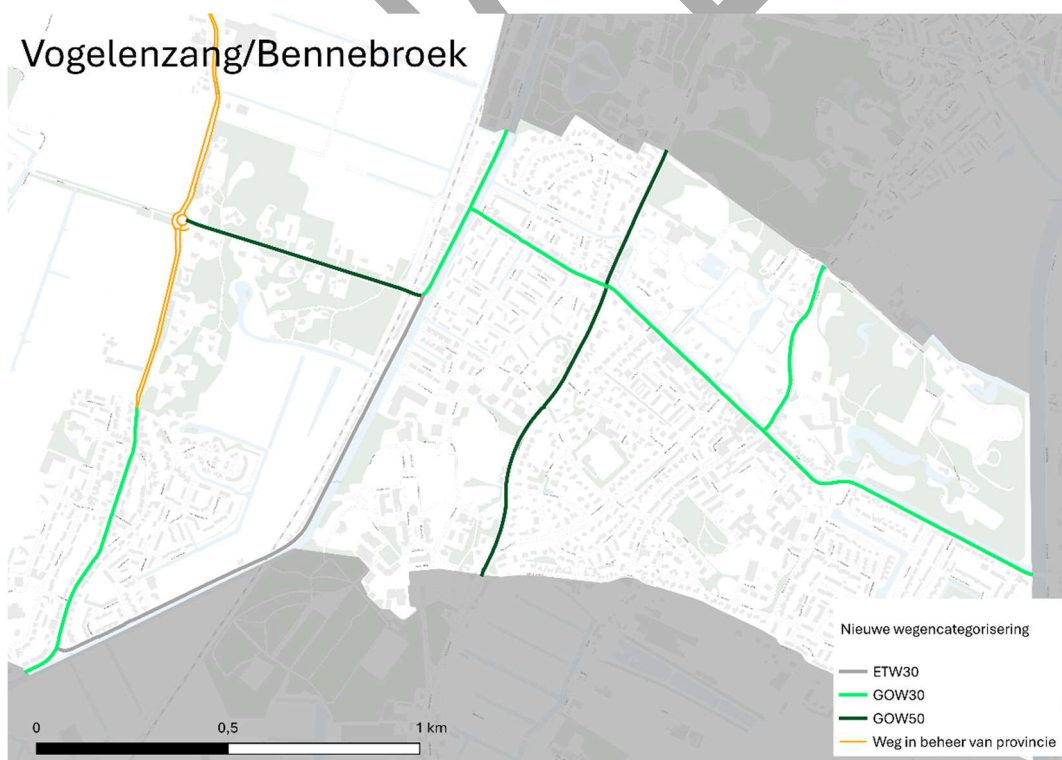
Figuur 4.1 Nieuwe wegcategorisering gemeente Bloemendaal

Figuur 4.2 Nieuwe wegcategorisering Bloemendaal/Overveen

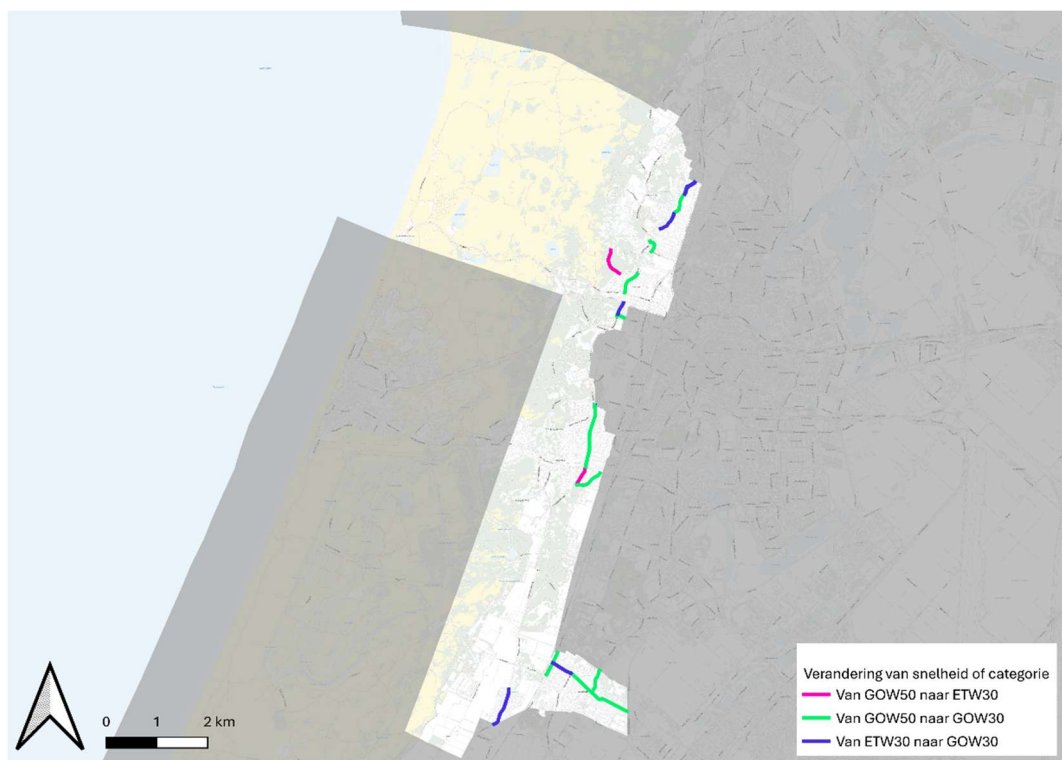
Figuur 4.3 Nieuwe wegcategorisering Aerdenhout

Figuur 4.4 Nieuwe wegcategorisering Vogelenzang/Bennebroek

In figuur 4.5 is weergegeven op welke wegvakken verandering plaatsvindt. Hiervoor zijn 3 opties:

1. Een GOW50 wordt ETW30
2. Een GOW50 wordt GOW30
3. Een ETW30 wordt GOW30

Figuur 4.5 Wegen met een huidige maximumsnelheid van 50 km/h die naar 30 km/h gaan